

บทที่ ๓

ส่วนประกอบของคำคะนองในหนังสือพิมพ์รายวัน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ส่วนประกอบของคำคะนองในหนังสือพิมพ์ตามหลักไวยากรณ์ โครงสร้างของ วิจินตน์ ภาณุพงศ์^๑ และสามารถแบ่งคำคะนองออกได้เป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

- ก. ประเภทที่มีส่วนประกอบเป็นคำ
- ข. ประเภทที่มีส่วนประกอบเป็นวลี
- ค. ประเภทที่มีส่วนประกอบเป็นประโยค
- ก. ประเภทที่มีส่วนประกอบเป็นคำ ได้แก่ คำคำเดียวที่นำมาใช้เป็นคำคะนอง

แบ่งตามส่วนประกอบภายในเป็น ๓ ชนิด คือ

๑. ชนิดที่มีส่วนประกอบเป็นคำเดียว
๒. ชนิดที่มีส่วนประกอบเป็นคำประสม
๓. ชนิดที่มีส่วนประกอบเป็นคำซ้ำ

๑. ชนิดที่มีส่วนประกอบเป็นคำเดียว หมายถึง คำเดียวที่นำมาใช้เป็นคำคะนอง อาจประกอบด้วยคำพยางค์เดียว หรือคำหลายพยางค์ ตัวอย่างเช่น เส้น รั้ว รั้วจ้อย ี่เง่า ฉะฉาม

ตัวอย่าง ๑. กำพล วัชรพล เรียนหนังสือมาน้อย ไม่มีเส้น แต่เป็นผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์ที่ใหญ่ที่สุดในเมืองไทย

(ไทยรัฐ ๑ เมษายน ๒๕๒๔ หน้า ๑๓)

^๑วิจินตน์ ภาณุพงศ์, โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐) หน้า ๑๔-๔๔

เส้น เป็นคำคะนอง ซึ่งเป็นคำเดี่ยวที่ประกอบด้วย
พยางค์เดียว

เส้น หมายถึง ผู้อุปถัมภ์ช่วยเหลือ

ตัวอย่าง ๒.

ลูกค้ำกลุ่มหนึ่งเลยคิดแก้เผ็ดล้างแค้นให้เช็ด เพราะ
ธรรมดาแล้วลงน้ำต้องจึกน้ำไอ้ไต่เอาไว้ถองเองสัก
กระบอกลงกระบอกลง

(ดาวสยาม ๑๑ มีนาคม ๒๕๒๓ หน้า ๕)

จึก เป็นคำคะนอง ซึ่งเป็นคำเดี่ยวที่ประกอบด้วย
พยางค์เดียว

จึก หมายถึง สักขโมย

ตัวอย่าง ๓.

เพราะตัวนายวู บัม คอน เป็นเพียงตำรวจระดับ

จ๊อบคนหนึ่งเท่านั้น

(ไทยรัฐ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๕ หน้า ๕)

จ๊อบ เป็นคำคะนอง ซึ่งเป็นคำเดี่ยวที่ประกอบด้วย
ด้วยสองพยางค์

จ๊อบ หมายถึง เล็กน้อย

ตัวอย่าง ๔.

อาการเหงานั้น เป็นเบื้องต้นในการนำไปสู่โรคจีเง่านั้น

(มาตุภูมิ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๕ หน้า ๑)

จีเง่า เป็นคำคะนอง ซึ่งเป็นคำเดี่ยวที่ประกอบด้วย
สองพยางค์

จีเง่า หมายถึง โง่เง่า

ตัวอย่าง ๕.

ส่วนลีลาเพลงช่วงที่มีเสียงผิวปากนั้น มันเสริมสร้างอารมณ์

ใหม่ได้เจียบ ชุดใหม่ฮัดเมื่อไหร่ต้องให้มีเสียงนี้

(แนวหน้า ๓ ธันวาคม ๒๕๒๕ หน้า ๑๒)

เจียบ เป็นคำคะนองซึ่งเป็นคำเดี่ยวที่ประกอบด้วย
พยางค์เดียว

เจียบ หมายถึง ดีเยี่ยม

ตัวอย่าง ๖. ที่พิเศษเรียกฉลามมาชุมนุม เป็นกลุ่มใหญ่ได้แก่รีเซพชั่น
หน้าหวานลั่นใจชาย

(เคลิมิเรอร์ ๒๖ กันยายน ๒๕๒๓ หน้า ๑๓)

ฉลาม เป็นคำคะนองซึ่งเป็นคำเดี่ยวที่ประกอบด้วยคำ
สองพยางค์

ฉลาม หมายถึง ชายชอบเที่ยว

จากข้อมูลคำคะนองที่มีลักษณะเป็นคำเดี่ยวมีอยู่ ๒๘๕ คำ (ดูรายละเอียด
ในภาคผนวก ค.๑ หน้า ๒๗๒-๒๗๕)

๒. ชนิดที่มีส่วนประกอบเป็นคำประสม ได้แก่ คำที่ใช้เป็นคำคะนอง
ซึ่งมีลักษณะเป็นคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระตั้งแต่ ๒ หน่วยคำขึ้นไป ซึ่งทำหน้าที่รวม
กันเป็นคำเดี่ยว คำประสมที่ใช้เป็นคำคะนอง มีลักษณะส่วนประกอบ ๑๑ แบบ คือ

๒.๑ แบบนาม-นาม ได้แก่ คำประสมชนิดที่ประกอบด้วย
ค่านามตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป และจะไม่มีคำเชื่อมนามมาแทรกได้ ตัวอย่างเช่น
หน้าม้า ทางเลข งานข้าง เสือสิงห์กระทิงแรด

ตัวอย่าง ๑. สั่งจำคุกหน้าม้าละเมิดศาล

(ไทยรัฐ ๒๔ กันยายน ๒๕๒๔ หน้า ๑)

หน้าม้า เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยค่านาม

๒ คำ หน้า กับ ม้า

หน้าม้า หมายถึง ผู้ได้รับการจ้างให้ทำประโยชน์ให้ฝ่าย
ผู้จ้าง

คำเชื่อมนามหมกยถึงคำที่ปรากฏระหว่างค่านาม ๒ คำ และจะไม่ลงเสียงหนัก
(unstressed) มี ๕ คำ คือ กะ กับ หรือ ของ และ

ตัวอย่าง ๒. บอบชำน้อยที่สุด ต้องกระทรวงต่างประเทศที่ถูก
ทางเลข เสริมเข้าไปที่หลังลุงสิทธิ เศรษฐศิลา
 คุณนำอรุณ ภาณุพงศ์ โคนแจ้ง เรื่องถุงเมล็ด
 ผงขาว

(เดลินิวส์ ๓ มิถุนายน ๒๕๒๕ หน้า ๔)

ทางเลข เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำนาม

๒ คำ งาน กับ ช้าง

ทางเลข หมายถึง พลอยได้รับผล

ตัวอย่าง ๓. แพนบอลที่หวาดผวา เกรงว่างานข้างนี้อาจ
 ล้มครืน

(เดลินิวส์ ๘ พฤศจิกายน หน้า ๑๘)

งานข้าง เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำนาม

๒ คำ งาน กับ ช้าง

งานข้าง หมายถึง งานที่จัดอย่างมโหฬาร

ตัวอย่าง ๔. ตะบองเพชรได้แต่สะกิดสี่ข้างพลเอกเปรม ติณสูลานนท์
 นายกรัฐมนตรี ระแวงระวังเลือกลิงกระทิงแรดรอบข้าง
 ทำนให้ตี

(ไทยรัฐ ๒ เมษายน ๒๕๒๓ หน้า ๔)

เลือกลิงกระทิงแรด เป็นคำประสมที่ประกอบ

ด้วยคำนาม ๔ คำ เสือ ลิง กระทิง แรด

เลือกลิงกระทิงแรด หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญสนาม

จากข้อมูลคำคะนองที่มีลักษณะ เป็นคำประกอบแบบนาม-นามมีอยู่ ๓๔ คำ

(ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.๒ หน้า ๒๗๕)

๒.๒ แบบนาม-กริยา ได้แก่ คำประสมชนิดที่ประกอบด้วยคำนามและคำกริยา
 เรียงกัน โดยที่ไม่สามารถมีคำอื่นมาแทรกได้ ตัวอย่าง เช่น ไทยมุง แม้มยก ชังแตก

ตัวอย่าง ๑. รายงานจากท่านผู้อ่านที่ชอบเป็นไทยมุงท่านหนึ่ง
ท่านบอกกับผมมาว่า ทหารหาญของชาติทั้งสองฝ่าย
หักทลายปราศัยกันอย่างอารมณ์ดี

(ไทยรัฐ ๕ เมษายน ๒๕๒๔ หน้า ๕)

ไทยมุง เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำนาม
ไทย กับ คำกริยา มุง

ไทยมุง หมายถึง กลุ่มคนที่มุ่งดูเหตุการณ์

ตัวอย่าง ๒. เฉพาะแม่ยกของสุรชัย ถ้าซื้อตัวดูพร้อมกัน
กำนันก็ม (เจ้าของหนังสือ) เงินหล่นทับตาย

(เดลิมี เรออร์ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๓ หน้า ๑๓)

แม่ยก เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำนาม แม่
กับคำกริยา ยก

แม่ยก หมายถึง หญิงที่นิยมหรือสนับสนุนศิลปินชาย
ที่ชื่นชอบ

ตัวอย่าง ๓. นางแบบสาวถึงแตกบ๊อทำ ยืนโถเสียหน้าอาบอบนวด

(ข่าวสด ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ หน้า ๑)

ถึงแตก เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำนาม
ถึง กับ คำกริยา แตก

ถึงแตก หมายถึง ไม่มีเงิน

จากข้อมูลคำประสมที่มีส่วนประกอบเป็นแบบนาม-กริยา มีอยู่ ๓๖ คำ

(ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.๒ หน้า ๒๗๕-๒๗๖)

๒.๓ แบบนาม-คุณศัพท์ ได้แก่ คำประสมที่ประกอบด้วยคำนามและ
คำคุณศัพท์เรียงกัน ตัวอย่างเช่น ของขาว บ้านเล็ก จอว์สใหญ่ แกะดำ

ตัวอย่าง ๑. การเรียไรเงินเดือน ส.ส.แบบของขาวนี้

มักจะ เจอกันอยู่เป็นประจำ

(มหาชัย ๒ ตุลาคม ๒๕๒๕ หน้า ๔)

ของขาว เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำนาม ของ
กับคำคุณศัพท์ ขาว

ของขาว หมายถึง เงินทำขวัญที่ให้เพื่อให้ออกจากงาน

ตัวอย่าง ๒. น้อยใจผิวหลงบ้านเล็ก แขนงคอประท้วงคาซื่อ

(ข้าวสวด ๑ กันยายน ๒๕๒๔ หน้า ๓)

บ้านเล็ก เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำนาม บ้าน
กับคำคุณศัพท์ เล็ก

บ้านเล็ก หมายถึง ภรรยา น้อย

ตัวอย่าง ๓. จอร์สใหญ่เลยแกลิ่งไก่ อุบ๊ะ ทำไมเล็กเร็วนี้กละ อุตส่าห์
มาชะสาย

(ดาวสยาม ๑ มิถุนายน ๒๕๒๓ หน้า ๓)

จอร์สใหญ่ เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำนามภาษา
อังกฤษ จอร์ส กับคำคุณศัพท์ ใหญ่

จอร์สใหญ่ หมายถึง ผู้บัญชาการทหารเรือ ในที่นี้คือ
พอเรือเอกสงัด ชลออยู่

ตัวอย่าง ๔. ความเสียหายครั้งนี้ เกิดจากแคะดำเพียงตัวเดียว
จึงทำให้เสียไปทั้งกลุ่ม ถ้ามีคนสกุลเช่นนี้อยู่ร่วม
ก็ขอให้ควรแก้ไข

(ดาวสยาม ๑ เมษายน ๒๕๒๔ หน้า ๑๕)

แคะดำ เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำนาม แคะ กับ
คำคุณศัพท์ ดำ

แคะดำ หมายถึง ผู้ที่แตกต่างจากกลุ่ม

จากข้อมูลคำประสมที่มีส่วนประกอบ เป็นแบบนาม-คุณศัพท์ มีอยู่ ๒๕ คำ

(ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.๒ หน้า ๒๗๖)

๒.๔ แบบกริยา-นาม ได้แก่ คำประสมชนิดที่ประกอบด้วยคำกริยา
และคำนามเรียงกัน ได้แก่ เสียหน้า ดบหน้า จีเส้น เล่นร่าวง

ตัวอย่าง ๑. สหรัฐถือว่าเท่าที่ตนเอง เสียหน้าจากการตัดสินใจ
ส่งหน่วยคอมมานโดบุกชิงตัวประกันไม่สำเร็จ
ซึ่งเสียชีวิตคนของตนสังเวทไป ๘ ศพ ก็หนักหนา
พอแล้ว

(ไทยรัฐ ๑ มกราคม ๒๕๒๔ หน้า ๓)

เสียหน้า เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา
เสีย กับคำนาม หน้า

เสียหน้า หมายถึง อับอาย

ตัวอย่าง ๒. เหตุการณ์ครั้งนี้เท่ากับ เป็นการดบหน้าหน่วยรักษา
ความปลอดภัยจึงเบื้อเริ่ม

(ไทยรัฐ ๒ เมษายน ๒๕๒๔ หน้า ๕)

ดบหน้า เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา ดบ
กับคำนาม หน้า

ดบหน้า หมายถึง ทำให้อับอาย

ตัวอย่าง ๓. พอดีสำเร็จส่งญี่ปุ่นทำเทคนิคเพิ่ม เป็นผีที่จีเส้น
ไม่เป็นผีที่น่ากลัว

(ไทยรัฐ ๑ เมษายน ๒๕๒๔ หน้า ๑๓)

จีเส้น เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา จี

กับคำนาม เส้น

จีเส้น หมายถึง ทำให้ขบขัน

ตัวอย่าง ๔. สาว ๆ ชาวแฟลตไทยรัฐอยู่ว่าง ๆ ขวนกันเล่นร่าวง
ตำรวจได้กลิ่น เขียวมาโรงพักหน้าสลอน

(ข่าวสด ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ หน้า ๑)

เล่นร่าวง เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา เล่น
กับคำนาม ร่าวง

เล่นร่าวง หมายถึง เล่นไฟ

จากข้อมูลคำประสมที่มีส่วนประกอบเป็นแบบกริยา-นามมีอยู่ ๗๒ คำ
(ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.๒ หน้า ๒๗๖-๒๗๗)

๒.๕ แบบนาม+ลำดับที่ ได้แก่ คำประสมที่ประกอบด้วยคำนามและคำ
ลำดับที่ จากข้อมูลพบคำเดียว คือ มือที่สาม

ตัวอย่าง มหาดไทยมีหนังสือเวียนแจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ
เดือนอย่าหลงเชื่อมือที่สาม

เดลินิวส์ ๒ กันยายน ๒๕๒๒ หน้า ๑)

มือที่สาม เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำนาม มือ กับ
คำลำดับที่ ที่สาม

มือที่สาม หมายถึง ผู้ที่ยุยงคู่กรณี

๒.๖ แบบกริยา-กริยา ได้แก่ คำประสมที่ใช้เป็นคำคะนองชนิดที่
ประกอบด้วยคำกริยา ๒ คำ โดยไม่สามารถนำคำอื่นมาแทรกได้ ตัวอย่าง เช่น
วิ่งเต้น เกทับ กินรวบ ชักฟอก

ตัวอย่าง ๑. สำหรับ ส.ส. แต่งตั้งก็เหนียวเหมือนกัน ต้องวิ่งเต้น
เข้าบ้านโน้นออกบ้านนี้จนชาถ่าง

(ไทยรัฐ ๓ ตุลาคม ๒๕๒๑ หน้า ๓)

วิ่งเต้น เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา ๒ คำ
วิ่ง กับ เต้น

วิ่งเต้น หมายถึง เร่งติดต่อทำธุระให้สำเร็จ

ตัวอย่าง ๒. สมนึกคุยต่อเหมือนจะเกทับพวกกระจอกข้าวที่อยู่ทางนี้

(ไทยรัฐ ๗ เมษายน ๒๕๒๔ หน้า ๓)

เกทับ เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา ๒ คำ

เก กับ ทับ

เกทับ หมายถึง ข่มขู่ต่อสู้อย่าง

ตัวอย่าง ๓. ไกล้ววันหวยออกอีกแล้ว แ่ววมาเมืองวคที่แล้วตำรวจ
บุกจับกินรวบที่เมืองสกลนครรายใหญ่

(เดลินิวส์ ๒๕ เมษายน ๒๕๒๒ หน้า ๗)

กินรวบ เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา กิน
กับคำกริยา รวบ

กินรวบ หมายถึง การพ่นประเภเดียวกับสลาก
กินแบ่งแต่ผิดกฎหมาย

ตัวอย่าง ๔. ส่วนคุณที่ประสาทพร เทพลีป ส.ส. พลังใหม่
ฝ่ายรัฐบาล ก็ชกพิตประกาศกร้าวจะร่วมกับ ส.ส.
ฝ่ายค้านชกฟอกรัฐบาลกลางสภา

(ดาวสยาม ๑ กันยายน ๒๕๒๒ หน้า ๕)

ชกฟอก เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา ชก
กับคำกริยา ฟอก

ชกฟอก หมายถึง สอบสวน

จากข้อมูลคำประสมที่มีส่วนประกอบเป็นแบบกริยา-กริยามีอยู่ ๑๔ คำ (ดูรายละเอียด
ในภาคผนวก ก.๒ หน้า ๒๗๗)

๒.๗ แบบกริยา-กริยาวิเศษณ์ ได้แก่คำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยาและ
คำกริยาวิเศษณ์เรียงกัน ตัวอย่างเช่น ชิดซ้าย หลับสนิท เลี้ยวซ้าย ชกแข็ง

ตัวอย่าง ๑. ป่า..ก็ป่าเหอะชิดซ้าย ป่าเปรมหรือ รมช.วีระที่ว่า
ร้องเพลงเก่ง ๆ ไปเจอเกาหลีสั่งเพลงไทยชุดนี้เข้า
อาจจะเลิกร้องเพลงไปตลอดชีวิตก็ได้ครับ

(แนวหน้า ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ หน้า ๑๓)

ชิตชัย เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา ชิต
กับคำกริยาริเศษณ์ ช้าย

ตัวอย่าง ๒. ชิตชัย หมายถึง หลบหรือหลีกเลี่ยงไปเพราะไม่เก่งเท่า
แต่ ๑๐ เดือน คุณสุทธิพันธ์ เทพาสีทธิ์ ก็หลบสหนี
เพราะฤทธิ์ใบปลิวและเสียงร้องเรียนเข้าอีกคน
(แนวหน้า ๔ กันยายน ๒๕๒๕ หน้า ๕)

หลบสหนี เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา หลบ
กับคำกริยาริเศษณ์ สหนี

ตัวอย่าง ๓. หลบสหนี หมายถึง สูญเสียชื่อเสียง
ฝรั่งเศสจะเลี้ยวซ้ายไปถึงไหน

(มาตุภูมิ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๒๔ หน้า ๑๐)

เลี้ยวซ้าย เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา เลี้ยว
กับคำกริยาริเศษณ์ ซ้าย

เลี้ยวซ้าย หมายถึง นิยมการปกครองระบบสังคมนิยม

ตัวอย่าง ๔. คืนวันที่ ๑๘ กลับตึกอาจชักแห้ง

(เดลิเมล์เรอร์ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ หน้า ๓)

ชักแห้ง เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา ชัก
กับคำกริยาริเศษณ์ แห้ง

ชักแห้ง หมายถึง ไม่อาน้ำ

จากข้อมูลคำคะนองที่มีส่วนประกอบเป็นแบบกริยา-กริยาริเศษณ์มีอยู่ ๑๑ คำ

(ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.๒ หน้า ๒๗๗)

๒.๘ แบบบุพบท-นาม ได้แก่ คำประสมที่ประกอบด้วยคำบุพบทและ
คำนามเรียงกัน จากข้อมูลพบเพียงคำเดียว คือ หลังบ้าน

ตัวอย่าง เล็ก แนวมาลี เือนผู้ว่านายอำเภอดูมหลังบ้าน
ให้ติด ไม่ใช่ส่งขึ้นจันศาลากลาง

(มติชน ๕ กรกฎาคม ๒๕๒๒ หน้า ๑)

หลังบ้าน เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำบุพบท หลัง
กับคำนาม บ้าน

หลังบ้าน หมายถึง ภรรยา

๒.๕ แบบคำนาม-บุพบท ได้แก่ คำประสมที่ประกอบด้วยคำนามและ
คำบุพบทเรียงกัน จากข้อมูลพบ ๒ คำ คือ เครื่องใน ทางใน

ตัวอย่าง ๑. และก็จริงอย่างว่า สตรีคนใดที่มีเครื่องในโตงเตงโตงเว้า
ก็มักจะไม่ค่อยไขว้ให้วับ ๆ แวม ๆ

(สยามรัฐ ๒ มกราคม ๒๕๒๔ หน้า ๖)

เครื่องใน เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำนาม เครื่อง
กับคำบุพบท ใน

เครื่องใน หมายถึง นม

ตัวอย่าง ๒. ชาวแม่ฮ่องสอนทั้งเมืองโยยนายทุนอิทธิพลวิ่งเดินทางใน

(เดลินิวส์ ๑๑ กันยายน ๒๕๒๓ หน้า ๑)

ทางใน เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำนาม ทาง กับ
คำบุพบท ใน

ทางใน หมายถึง ทางที่ไม่เปิดเผย

๒.๑๐ แบบลักษณะนาม-นาม ได้แก่ คำประสมที่ประกอบด้วยคำลักษณนาม
และคำนามเรียงกัน จากข้อมูลพบเพียงคำเดียว คือ ฉบับกระเป่า

ตัวอย่าง ๑. นักเตะฉบับกระเป่าของไทยประเดิมสนามไล่ออนซิดี้คัพ
พิชิตซาอุดีอาระเบีย

(ไทยรัฐ ๑ กันยายน ๒๕๒๔ หน้า ๑๕)

ฉบับกระเป๋ เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำลักษณะนาม
ฉบับ กับคำนาม กระเป๋

ฉบับกระเป๋ หมายถึง เล็ก กะทัดรัด

๒.๑๑ แบบจำนวนนับ+นาม ได้แก่คำประสมที่ประกอบด้วยคำจำนวนนับ
และคำนาม เรียงกัน จากข้อมูลพบ ๓ คำ คือ สิบแปดมงกุฏ สองแถว สิบเอ็ด ร.ด.

ตัวอย่าง ๑. สาวสิบแปดมงกุฏ จุด เฒ่า เข้า ร.ร.

(เดลิมีเรอร์ ๗ กันยายน ๒๕๒๕ หน้า ๑)

สิบแปดมงกุฏ เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำจำนวนนับ
สิบแปด กับคำนาม มงกุฏ

สิบแปดมงกุฏ หมายถึง มีเล่ห์เหลี่ยมหลอกหลวง

ตัวอย่าง ๒. ส่วนชาอ่อนเงินล้าน ระวีวรรณ สร้อยหงส์พราว หัวคำ
เด่นที่มีวลีค คริน ดิกคินที่ว่าเลนติโน นักร้องเหมือน
สองแถว ยิงแจ๋ยิงรื่องรอกจนยางแบน

(ไทยรัฐ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ หน้า ๑๓)

สองแถว เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำจำนวนนับ

สอง กับคำนาม แถว

สองแถว หมายถึง รถรับจ้างประเภทหนึ่ง

ตัวอย่าง ๓. ส่วนเราดูแล้ว ทุกอย่างเธอดีหมด เพียงแต่ลดความเป็น
ลูกครึ่งลงนิดเดียว ลูกครึ่งที่ว่าเก๊าะครึ่งคนครึ่งสิบเอ็ด
ร.ด. ไง

(เดลิมีเรอร์ ๑ กันยายน ๒๕๒๓ หน้า ๑๓)

สิบเอ็ด ร.ด. เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำจำนวน นับ

สิบเอ็ด ซึ่งถ้าเขียนด้วยเลขอารบิกจะมองดูคล้าย
สระ แ เมื่อรวมกับอักษร ร กับ ด ทำให้
ออกเสียงได้ว่า แรด

สิบเอ็ด ร.ด. หมายถึง มีกริยาติดคิ่น แปลก ๆ

๒.๑๒ แบบกริยา+นาม+คุณศัพท์ ได้แก่คำประสมที่ประกอบด้วย คำกริยา
คำนาม และคำคุณศัพท์ เรียงกัน จากข้อมูลพบ ๒ คำ คือ เปิดไฟเขียว เปิดไฟแดง

ตัวอย่าง ๑. ส่วนผบ.ภ.๒ เปิดไฟเขียว ให้ปานลูกคนสุดท้องเสียชีวิต
กลับไทย

(ไทยรัฐ ๑ กรกฎาคม ๒๕๒๔ หน้า ๒)

เปิดไฟเขียว เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา

เปิด กับคำนาม ไฟ และ คำคุณศัพท์ เขียว

เปิดไฟเขียว หมายถึง อนุญาตให้ผ่านตลอด

ตัวอย่าง ๒. คอยกันเป็นเรื่องโจ๊ก ว่ากันว่าที่ผู้เป็นใหญ่ยื่นกระต่ายขาเดียว
เปิดไฟแดงกับกีฬาหมา เพราะกลไกหลายชิ้นในอาณาจักรพาสี
ส่งกลิ่นไม่สู้ดีโชยลมเหม็นฉึ่งไปทั้งเมือง

(พญาครุฑ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๒๔ หน้า ๑๔)

เปิดไฟแดง เป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำกริยา เปิด

คำนาม ไฟ และ คำคุณศัพท์ แดง

เปิดไฟแดง หมายถึง ไม่อนุญาต

๓. ชนิดที่มีลักษณะเป็นคำซ้ำ หมายถึง การออกเสียงซ้ำคำหนึ่งมากกว่า ๒ ครั้ง
หรือซ้ำเพียงบางส่วน

ประเภทที่ซ้ำทั้งคำ จากข้อมูลพบ ๓ คำ คือ ชิงชิง ปูเลงปูเลง

ปูเลียงปูเลียง

ตัวอย่าง ๑. เธอเป็นดาราใหม่ สวยเข้าท่า ใบหน้าเช็กซี เล่นละคร
เก่งพอใช้ สำคัญที่ซู้ด น้องอ้อคนนี้ยังชิงชิงรอยเปอร์เซ็นต์
ดาวสยาม ๓๐ กันยายน ๒๕๒๒ หน้า ๑๓)

ชิงชิง เป็นการซ้ำทั้งคำ

ชิงชิง เป็นคำภาษาจีน หมายถึงใหม่ ๆ

ตัวอย่าง ๒. เรื่องมือผู้ว่าราชการยกร่างของคณะละครสัตว์คันวิ่ง

ปูเลงปูเลง ฮ่าไหนไม่ทราบ

(บ้านเมือง ๑ ธันวาคม ๒๕๒๔ หน้า ๓)

ปูเลงปูเลง เป็นคำซ้ำพยางค์ที่ ๑ และพยางค์ที่ ๓
พยางค์ที่ ๒ และ ๔

ปูเลงปูเลง หมายถึง ร้องอย่างเร็วโยกเขยอกไป
เรื่อย ๆ

ตัวอย่าง ๓. พอปะหนำนักข่าว ตามเรื่องการเสียดสี คุณบ๋าสงัด
ถึงกับจูนก็กัไม่ยอมชูดยอมจาได้แต่ตีหน้าปูเลียนปูเลียน
เหมือนหน้าข้าวเหนียวบูดไม่มีผิด

(ดาวสยาม ๑ มิถุนายน ๒๕๒๓ หน้า ๓)

ปูเลียนปูเลียน เป็นการซ้ำพยางค์ที่ ๑ และ ๓
และซ้ำพยางค์ที่ ๒ และ ๔

ปูเลียนปูเลียน หมายถึง เซิน กระดาก

ประเภทที่ซ้ำเพียงบางส่วน ตัวอย่างเช่น ปันจิมปันเจ้อ เอ้อเร้อเอ้อเต้อ ทะร้อทะแร้อ

หะทรูหะทรู

ตัวอย่าง ๑. ในการประชุมคณะรัฐมนตรีแต่ละครั้ง โฆษกไตรรงค์
ก็มีลีลาหนึ่งเสนอหน้าปันจิมปันเจ้อกะเขาด้วย

(แนวหน้า ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ หน้า ๑๖)

ปันจิมปันเจ้อ เป็นคำที่มีเสียงซ้ำบางส่วนคือเสียง
พยัญชนะต้นพยางค์ที่ ๑ และ ๓
พยางค์ที่ ๒ และ ๔ เสียงสระและ

ตัวสะกดพยางค์ที่ ๑ และ ๓ ส่วน

เสียงสระและตัวสะกดพยางค์ที่ ๒

และ ๔ ต่างกัน

ปั่นจิมปั่นเจ้อ หมายถึง เสนอหน้าในเรื่องที่ไม่ใช่
เรื่องของตน

ตัวอย่าง ๒. มอง เศรษฐกิจ เรื่องก๊าชเรื่องน้ำมันกันดูบ้าง
เอ้อเรื้อเอ้อเต๋อ กันมาร่วมเดือนแล้ว "ยูเนียนออยล์"
สั่งแก้ไขใน ปตท. ของทองฉัตร หงส์ลดากรมัก ไม่ครบ
ตามจำนวนในสัญญาขาดไปวันละ ๓๐ ล้านลูกบาศก์ฟุต
(พญาครุฑ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๕ หน้า ๔)

เอ้อเรื้อเอ้อเต๋อ เป็นคำที่มีเสียงซ้ำบางส่วนคือ
เสียงพยัญชนะต้นพยางค์ที่ ๑
และ ๓ เสียงพยัญชนะต้น
พยางค์ที่ ๒ และ ๔ ต่างกัน

เอ้อเรื้อเอ้อเต๋อ หมายถึง ค้างอยู่

ตัวอย่าง ๓. น้ำมัน ข้างจะขึ้นราคา ภาษารถขึ้นพรวดพราด แต่ก็
ยังเห็นรถป้ายแดงแจ้ทะร้อทะแร้ เกลื่อนถนน
(ไทยรัฐ ๑ มกราคม ๒๕๒๔ หน้า ๑๓)

ทะร้อทะแร้ เป็นคำที่มีเสียงซ้ำบางส่วนคือเสียง
พยัญชนะต้นพยางค์ที่ ๑ และ ๓
พยางค์ที่ ๒ และ ๔ สระพยางค์ที่
๒ และ ๔ ต่างกัน

ทะร้อทะแร้ หมายถึง เข้าไปเกี่ยวข้องทั้ง ๆ ไม่มี
หน้าที่

ตัวอย่าง ๔. ฟอรัมพิศาลต้องหะหุหะหะ หนิงพายุอารมณ์ทั้งหมด
พิศาล อัครเศรณี ยกให้ร้านลาฟาแอดดท์ สีแยก
เพลินจิตออกแบบเสื้อผ้า

(ไทยรัฐ ๑๑ กันยายน ๒๕๒๔ หน้า ๑๓)

หะทรหะทรา เป็นคำที่มีเสียงซ้ำบางส่วน คือ
เสียงพยัญชนะต้นพยางค์ที่ ๑ และ
๓ พยางค์ที่ ๒ และ ๔ สระพยางค์ที่
๒ และ ๔ ต่างกัน
หะทรหะทรา หมายถึง หูมาก

จากข้อมูลคำคะนองที่เป็นคำซ้ำบางส่วนมีอยู่ ๑๐ คำ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.๓
หน้า ๒๗๗)

ข. ประเภทที่มีส่วนประกอบเป็นวลี ได้แก่ คำกับส่วนขยายของคำซึ่งเป็นลักษณะ
ของวลี นำมาใช้เป็นคำคะนอง สามารถแบ่งออกได้ตามลักษณะส่วนประกอบที่แตกต่างกัน
ออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ประเภทที่ประกอบด้วยคำและส่วนขยายของคำ
๒. ประเภทที่ประกอบด้วยคำและส่วนขยายซึ่งเป็นแบบเสริมสร้อย

๑. ประเภทที่ประกอบด้วยคำและส่วนขยายของคำ สามารถแบ่งออก
ตามลักษณะส่วนประกอบภายในได้เป็น ๓ แบบ คือ

- ๑.๑ แบบที่ประกอบด้วยคำนามและส่วนขยาย
- ๑.๒ แบบที่ประกอบด้วยคำกริยาและส่วนขยาย
- ๑.๓ แบบที่ประกอบด้วยกริยาริเศษณ์และคำกริยาหรือ
คำนาม

นามวลี หมายถึง คำนามคำเดียว คำสรรพนามคำเดียว คำนามกับ
ส่วนขยายหรือคำสรรพนามกับส่วนขยาย ซึ่งทำหน้าที่เป็น "ส่วนของประโยค" ชนิดใด
ชนิดหนึ่งใน ๔ ชนิด คือ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และหน่วยนามเดี่ยว

^๒คู่มือประกอบและแบบโครงสร้างของนามวลีใน วิจันต์ ภาณุพงศ์ โครงสร้าง
ภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์, หน้า ๘๒-๘๘.

๑.๑ แบบที่ประกอบด้วยคำนามและส่วนขยาย ซึ่งเป็นลักษณะนามวลี^๑ เมื่อนำมาใช้เป็นคำคະนອງ มีลักษณะส่วนประกอบภายในแตกต่างกันออกไปดังนี้

๑.๑.๑ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก(ล)

๑.๑.๒ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก

และหน่วยคุณศัพท์ (ลค)

๑.๑.๓ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก

และอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อค)

๑.๑.๔ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก

และหน่วยจำนวน (ล จ)

๑.๑.๑ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก^๒(ล) ซึ่งเป็นคำนามเรียงกันตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป ตัวอย่างเช่น เรื่องมด เรื่องช้าง ภาษาดอกไม้ เมืองลอดช่องสิงคโปร์

ตัวอย่าง ๑. จากเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นเรื่องแต่กลับปานปลายในตอนหลังญาติโยมนางเอกเข้ามามีบทบาทอิรุงตุงนัง เรื่องมด ก็เลยกลายเป็น เรื่องช้าง ถึงขนาดถ้ำรอดัดดินจะขึ้นโรงศาลกัน

(เคลิณีวัส ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ หน้า ๑๗)

เรื่องมด เป็นนามวลีซึ่งเป็นคำนามเรียงกัน ๒ คำขึ้นไป คือ เรื่อง กับ มด

เรื่องช้าง เป็นนามวลีซึ่งเป็นคำนามเรียงกัน ๒ คำขึ้นไป คือ เรื่อง กับ ช้าง

เรื่องมด หมายถึง เรื่องเล็ก

เรื่องช้าง หมายถึง เรื่องใหญ่

ตัวอย่าง ๒. พุดจาไฟเราะเป็นภาษาดอกไม้ยู่เหมือนเดิม

(มหาชัย ๒๖ กันยายน ๒๕๒๕ หน้า ๗)

ภาษาดอกไม้ เป็นนามวลีซึ่งเป็นคำนามเรียง
กัน ๒ คำขึ้นไป คือ ภาษา กับ
ดอกไม้

ภาษาดอกไม้ หมายถึง คำพูดที่ไฟเราะ

ตัวอย่าง ๓. เพย ๑๑ นักเตะไทย ลงตัวลหัวเกือกวันนี้

(๑กย) กับ เมืองลอคข่องสิงคโปร์

(ไทยรัฐ ๑ กันยายน ๒๕๒๔ หน้า ๑๔)

เมืองลอคข่องสิงคโปร์ เป็นนามวลีซึ่งเป็น

คำนาม เรียงกัน ๒ คำ

ขึ้นไป คือ เมือง กับ

ลอคข่องสิงคโปร์

เมืองลอคข่องสิงคโปร์ หมายถึง

ประเทศสิงคโปร์

จากข้อมูลคำคะนองที่เป็นนามวลีซึ่งมีโครงสร้างชนิดนี้มีอยู่ ๔ คำ (ดูราย

ละเอียดในภาคผนวก ก.๔ หน้า ๒๗๗)

๑.๑.๒ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์
(ลก) ได้แก่ นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนาม และส่วนขยายซึ่งเป็นหน่วย
คุณศัพท์ ตัวอย่าง เช่น ระดับอินเตอร์ ชั้นอินเตอร์

ตัวอย่าง ๑. ผมรู้จักมวยประเภทชกดาบเก่งหลายคน จะส่งชื่อ

ให้บ้ำตั้งเป็น รมว.คลัง ทำหน้าที่ชกดาบ ระดับ

อินเตอร์ให้ลือเลื่องสักครั้งผ่าเถอะ

(ไทยรัฐ ๑ มกราคม ๒๕๒๔ หน้า ๕)

ระดับอินเตอร์ เป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วย

หน่วยหลัก ระดับ ซึ่งเป็นคำนาม

และส่วนขยาย อินเตอร์ ซึ่งเป็น

คำคุณศัพท์

ระดับอินเตอร์ หมายถึง ระดับนานาชาติ

ตัวอย่าง ๒. ก็ต้องถือว่าคนไทยมีฝีมือเข้าขั้นด้านรพุงเป็นที่ยอมรับ
ของโลก อย่างน้อยของประเทศแขกกันแล้ว เรียกกัน
ว่าฝีมือเข้าขั้นอินเตอร์

(เดลินิวส์ ๓ มิถุนายน ๒๕๒๕ หน้า ๓)

ขั้นอินเตอร์ เป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วย
หน่วยหลัก ขั้น ซึ่งเป็นคำนาม และ
ส่วนขยาย อินเตอร์ ซึ่งเป็นคำคุณศัพท์
ขั้นอินเตอร์ หมายถึง ขั้นนานาชาติ

จากข้อมูลคำคะนองที่เป็นนามวลีซึ่งมีโครงสร้างประเภทนี้มีอยู่ ๔ คำ
(ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.๕ หน้า ๒๗๗)

๑.๑.๓ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก และอนุพากย์
คุณศัพท์ (ล ออก) ได้แก่ นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลัก ๑ คำ และอนุพากย์คุณศัพท์ซึ่ง
เป็นส่วนขยายหน่วยหลัก ตัวอย่างเช่น เส้นยาแดงผ่าแปด เจ้ากรมข้าวสาลี

ตัวอย่าง ๑. ได้กำนันท่าบลงรักใหญ่แล้วคือ จันทร ทองเอี่ยม
เนียนกะแนนผู้ใหญ่ค่าง อยู่สุข เส้นยาแดงผ่าแปด

(ไทยรัฐ ๑ มกราคม ๒๕๒๔ หน้า ๖)

เส้นยาแดงผ่าแปด เป็นนามวลีที่มีโครงสร้าง
ประกอบด้วยหน่วยหลัก
เส้นยาแดง ซึ่งเป็นคำนาม
๑ คำ และอนุพากย์ ผ่าแปด
ซึ่งเป็นส่วนขยายหน่วยหลัก
เส้นยาแดงผ่าแปด หมายถึง เล็กที่สุด

ตัวอย่าง ๒. เจ้ากรมข่าวลือ กระพือข้อมูลใหม่ วันไหนป่า
ตัดใจซาโยนาระ ทำเนียบรัฐบาลตัวเก็ง เต็งจำ
เหลือแค่สอง

(แนวหน้า ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ หน้า ๔)

เจ้ากรมข่าวลือ เป็นนามวลีที่มีโครงสร้าง
ประกอบด้วยหน่วยหลัก เจ้ากรมข่าว
ซึ่งเป็นคำนาม และส่วนขยาย ลือ
ซึ่งเป็นส่วนขยายหน่วยหลัก

เจ้ากรมข่าวลือ หมายถึง แหล่งข่าวลือ

จากข้อมูลคำคะนองซึ่งเป็นนามวลีที่มีโครงสร้างชนิดนี้มีอยู่ ๔ คำ (ดูรายละเอียดใน
ภาคผนวก ค.๖ หน้า ๒๗๗)

๑.๑.๔ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน

(ล จ) ได้แก่ นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนาม และส่วนขยายซึ่งเป็นหน่วย
จำนวน ซึ่งประกอบด้วยคำบอกจำนวนและคำลักษณะนาม ตัวอย่างเช่น ไตโนเสาร์เต่า
ล้านปี สมัยปิระโว

ตัวอย่าง ๑. ทว่า เป็นพวกกล้าหลัง มีแต่จะออกกระเปียบมา
ปิดรัศทำให้เกิดความไม่สะดวกในการขายการค้า
ยิ่งกว่าไตโนเสาร์เต่าล้านปี

(ไทยรัฐ ๕ กันยายน ๒๕๒๔ หน้า ๕)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไดโนเสาร์เต่าล้านปี

เป็นนามวลีที่มี

โครงสร้างประกอบ

ด้วยหน่วยหลัก

๒ หน่วย คือ

ไดโนเสาร์และเต่า

และหน่วยจำนวน

ล้านปี ซึ่งเป็นคำบอก

จำนวนและคำลักษณนาม

เป็นส่วนขยายหน่วยหลัก

ไดโนเสาร์เต่าล้านปี หมายถึง ยุคดึกดำบรรพ์

ตัวอย่าง ๒. กระบวมมีเรื่องสนุก ๆ สดุดอกอยู่ในพวงเยอะเยอะ

เห็นจะต้องยกนิ้วให้หม่อมน้อง คนดังแห่งซอย

สวนพลู เพราะขยายออกมาเท่าไร ๆ ไม่

รู้จักหมดซึกที จะเอาเรื่องใหม่ ๆ หรือเก่า ๆ

สมัยปิ๊ะโว้ ก็ได้ทั้งนั้น

(ไทยรัฐ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๕ หน้า ๓)

สมัยปิ๊ะโว้ เป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบ

ด้วยหน่วยหลัก สมัย ซึ่งเป็นคำนาม

๑ คำ และหน่วยจำนวน ปิ๊ะโว้

เป็นส่วนขยายหน่วยหลัก

สมัยปิ๊ะโว้ หมายถึง ระยะเวลาที่เก่าแก่

นานมาก

จากข้อมูลคำคะนองที่เป็นนามวลีที่มีโครงสร้างชนิดนี้มีอยู่ ๓ คำ (ดูราย

ละเอียดในภาคผนวก ก.๗ หน้า ๒๗๘)

๑.๒ แบบที่ประกอบด้วยคำกริยาและส่วนขยาย ซึ่งเป็นลักษณะกริยาวลี^๑ เมื่อนำมาใช้เป็นคำคณนามีลักษณะส่วนประกอบภายในดังนี้

- ๑.๒.๑ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก)
- ๑.๒.๒ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย(กข)
- ๑.๒.๓ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากษ์วิเศษณ์ (ก อว)
- ๑.๒.๑ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น^๒(ก)

ได้แก่ กริยาวลีที่ประกอบด้วยคำกริยาดั้งแต่ ๒ คำเรียงกัน ตัวอย่าง เช่น กินขาด
ดองเค็ม แซ่เย็น

ตัวอย่าง ๑. กินขาดตลาดภาคอีสาน สดสี พรหมเสกสรร
ตีวันตีคืนสดชื่นขึ้นมาอีก

(ข่าวสด ๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ หน้า ๑๒)

กินขาด เป็นกริยาวลีที่ประกอบด้วยคำกริยา

๒ คำ คือ กิน กับ ขาด

กินขาด หมายถึง ขณะเด็ดขาด ควบคุม

อยู่ในกำมือทั้งหมด

ตัวอย่าง ๒. ส.ส. ร้องให้รัฐบาลเลิกดองเค็มกฎหมายส่งเสริม
ชัยย์ของชาวไทยมุสลิมเป็นการด่วน เพราะใกล้
ฤดูทำชัยย์ในปีแล้ว

(สยามรัฐ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ หน้า ๑)

^๑กริยาวลี หมายถึง คำกริยาคำเดียว หรือ คำกริยากับส่วนขยาย ซึ่งทำหน้าที่เป็น
"ส่วนของประโยค" ชนิดใดชนิดหนึ่งใน ๓ ชนิด คือ หน่วยกรรมหน่วยสกรรม และหน่วยทวิกรรม

^๒คู่มือประกอบต่าง ๆ และแบบโครงสร้างของกริยาวลีใน วิจันตน์ ภาณุพงศ์
เรื่องเดียวกัน หน้า ๘๘-๘๙.

ดองเค็ม เป็นกริยาวลีที่ประกอบด้วยคำกริยา

๒ คำ คือ ดอง กับ เค็ม

ดองเค็ม หมายถึง เก็บไว้นาน ทำให้ล้าช้า

ตัวอย่าง ๓. เปรม แช่เย็นกรณีนี้ดลาออก คณะก.ก. กฤษฎีกา
คอย เกื้อตีความ

(มติชน ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ หน้า ๒)

แช่เย็น เป็นกริยาวลีที่ประกอบด้วยคำกริยา

๒ คำ คือ แช่ กับ เย็น

แช่เย็น หมายถึง แช่ไว้นาน ทำให้ช้า

จากข้อมูลกริยาวลีที่มีโครงสร้างชนิดนี้มีอยู่ ๑๒ คำ (ดูรายละเอียดใน

ภาคผนวก ก.๔ หน้า ๒๗๘)

๑.๒.๒ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย(กข)

ได้แก่ กริยาวลีที่ประกอบด้วยหน่วยแก่น ซึ่งเป็นคำกริยาและหน่วยขยายตัวอย่างเช่น

เช่อบริสุทธิ จิตซีคมะลี้คที่ค

ตัวอย่าง ๑. พอตอนกลางคืนเจ้าทุกข์ไปใหม่ กลับถูกจำ

คนหนึ่งตะคอกใส่เสียอีก บอกกลางคืนไม่รับแล้ว

ใบคำร้องไม่มีให้มาแจ้งตอนกลางวัน บ้านเจ้าทุกข์

เขาอยู่ลาดพร้าว เช่อบริสุทธิไปเลย

(ไทยรัฐ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ หน้า ๗)

เช่อบริสุทธิ เป็นกริยาวลีที่ประกอบด้วยหน่วยแก่น

เช่อ เป็นคำกริยาและหน่วยขยาย

บริสุทธิ ซึ่งเป็นคำกริยา

เช่อบริสุทธิ หมายถึง โง่มาถ

ตัวอย่าง ๒. ตัวกับเมียถ้าไม่ทะเลาะกันชะมั่ง ชีรดีก็จะ

จิตซัดมะลี้ดที่ด เหมือนชคน้ำขาวข้าว

(แนวหน้า ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ หน้า ๑)

จิตซัดมะลี้ดที่ด เป็นกริยาวลีที่ประกอบด้วย

หน่วยแก่น จิตซัด ซึ่งเป็น

คำกริยา และหน่วยขยาย

มะลี้ดที่ด ซึ่งเป็นคำกริยา

จิตซัดมะลี้ดที่ด หมายถึง ไม่มีรสชาติ จิตซัด

จากข้อมูลคำคะนองซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างชนิดนี้มีอยู่ ๓๔ คำ (ดูรายละเอียด
ในภาคผนวก ก.๔ หน้า ๒๗๘)

๑.๒.๓ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์

(ก อว) ได้แก่ กริยาวลีประกอบด้วยคำกริยาเป็นหน่วยแก่นของกริยาและอนุพากย์วิเศษณ์ซึ่ง

ทำหน้าที่ขยายหน่วยแก่น แบ่งออกเป็น ๒ แบบ คือ

๑. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยาและกริยาวลี เรียงกัน

๒. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยาและคำนาม เรียงกัน

๑. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยาและกริยาวลี เรียงกัน

ตัวอย่าง เช่น แพ้ ... รุดมหาราช แน่ยิ่งกว่าแซ่แป้ง

ตัวอย่าง ๑. เสนอลงโทษทิมเซปักตะกร้อ ไทย ฐานขาดวินัย

แพ้ม่าเลย รุดมหาราช

(มติชน ๑๒ ธันวาคม ๒๕๒๓ หน้า ๑๑)

แพ้ม่า... รุดมหาราช มีโครงสร้างประกอบด้วย

คำกริยา แพ้ และกริยาวลี

รุดมหาราช

แพ้ม่า... รุดมหาราช หมายถึง แพ้ม่าก

ตัวอย่าง ๒. ถ้าน้ำมันบนบกที่กำลังซุดเป็นจริงขึ้นมาอีกงาน

แต่แน่ยิ่งกว่าแซ่แป้ง ประเทศไทยจะโชติช่วงชัชวาลย์

ยิ่งกว่าชาติใดในภูมิภาคนี้

(ไทยรัฐ ๑๒ กันยายน ๒๕๒๔ หน้า ๔)

แน่นิ่งกว่าแช่แข็ง มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยา
แน่น และกริยาวลี ยิ่งกว่าแช่แข็ง
แน่นิ่งกว่าแช่แข็ง หมายถึง แน่นอนที่สุด

จากข้อมูลคำคะนองซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างชนิดนี้มีอยู่ ๑๘ คำ (ดูรายละเอียด
ในภาคผนวก ค. ๑๐ หน้า ๒๗๘)

๒. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยาและคำนาม
เรียงกัน ตัวอย่างเช่น ขาดฉลุขาดเกาะ ซีซ่า้กระหล่ำปลี

ตัวอย่าง ๑. ก็คงจะขาดฉลุขาดเกาะ ไม่ได้แถมเหมือนเดิม
นั่นแหละครับ

(มหาชัย ๒ ตุลาคม ๒๕๒๕ หน้า ๑๔)

ขาดฉลุขาดเกาะ มีโครงสร้างประกอบด้วย
คำกริยา ขาด และ
คำนาม ฉลุขาดเกาะ

ขาดฉลุขาดเกาะ หมายถึง อด

ตัวอย่าง ๒. ญี่ปุ่นย่ำแย้ซีซ่า้กระหล่ำปลี เมื่ออเมริกาทน
ความมั่งรั่งเกียจของญี่ปุ่นไม่ได้ เขากระเบิด
ปรมาณูโยนโครมลงที่ชิโรชิมาทับดินนางาซากิ
ไป ๒ ลูก

(ไทยรัฐ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๕ หน้า ๓)

ซีซ่า้กระหล่ำปลี มีโครงสร้างประกอบด้วย
คำกริยา ซีซ่า้ และคำนาม
กระหล่ำปลี

ซีซ่า้กระหล่ำปลี หมายถึง ซ้ำใจ

จากข้อมูลคำคะนองซึ่งเป็นกริยาวิเศษณ์ที่มีโครงสร้างชนิดนี้มีอยู่ ๒ คำ (ดูรายละเอียด
ในภาคผนวก ค.๑๑ หน้า ๒๗๕)

๑.๓ แบบที่ประกอบด้วยคำกริยาวิเศษณ์และคำกริยาหรือคำนาม

ได้แก่ คำกริยาวิเศษณ์และมีความหรือคำกริยาเป็นส่วนขยายคำกริยาวิเศษณ์นั้น ตัวอย่าง เช่น
เป็นงง สะดวกโยธิน เรียบร้อยโรงเรียนจีน เรียบร้อยโรงเรียนอิเหนา

ตัวอย่าง ๑. ข้าง ร.ต.ท. สมจินต์ ได้ฟังความประสงค์ของนางเจริญ
แล้วก็ให้ เป็นงง

(ดาวสยาม ๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๒ หน้า ๕)

เป็นงง เป็นวลีที่ประกอบด้วยคำกริยา เป็น และคำกริยา
วิเศษณ์ งง ซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำกริยา
เป็นงง หมายถึง งง

ตัวอย่าง ๒. ถึงแม้จะมีคนพาณิชย์คอยควบคุมราคาไม่ให้ขายเกินกำหนด
แต่ที่เห็นดังมาก็แค่ผลาญภาษีเอาเงินเดือนไปกิน แต่ปล่อย
ให้พ่อค้าแม่ค้าขึ้นราคา สะดวกโยธิน

(แนวหน้า ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ หน้า ๗)

สะดวกโยธิน เป็นวลีที่ประกอบด้วยคำกริยา
สะดวก และคำนาม โยธิน ทำหน้าที่เป็น
ส่วนขยายคำกริยา

สะดวกโยธิน หมายถึง สะดวกมาก

ตัวอย่าง ๓. เรียบร้อยโรงเรียนจีน ไปตามระเบียบ สำหรับไอ้มีด

โจเซฟ กิมชวี่ ผู้ทำชิงอันดับหนึ่งจากประเทศแซร์

(ไทยรัฐ ๑ มกราคม ๒๕๒๑ หน้า ๑๕)

เรียบร้อยโรงเรียนจีน เป็นวลีที่ประกอบด้วยคำกริยา

เรียบร้อย และคำนาม โรงเรียนจีน
ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำกริยา

เรียบร้อยโรงเรียนจีน หมายถึง เรียบร้อยมากเหมือนนักเรียน
โรงเรียนจีน (ใช้กับคนทั่ว ๆ ไป)

ตัวอย่าง ๔. เรียบร้อยโรงเรียนอิเหนาไปแล้วครับ ก้อโจรสลัด
เวหาถูกหน่วยคอมมานโดชวากลุ่มยับตั้งชวาคาสนามบิน
คอนเมือง

(เคล็ดนิวส์ ๒ เมษายน ๒๕๒๔ หน้า ๓)

เรียบร้อยโรงเรียนอิเหนา เป็นวลีที่ประกอบด้วย

คำกริยา เรียบร้อย และ คำนาม

โรงเรียนอิเหนา ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย

คำกริยา

เรียบร้อยโรงเรียนอิเหนา หมายถึง

เรียบร้อยมาก ใช้กับคนอินโดนีเซีย

จากข้อมูลคำคะนองที่เป็นวลีที่มีโครงสร้างชนิดนี้มีอยู่ ๑๒ คำ (ดูรายละเอียดใน
ภาคผนวก ก.๑๒ หน้า ๒๗๔)

๒. ประเภทที่ประกอบด้วยคำและส่วนขยายซึ่งเป็นแบบเสริมสร้อย

ดร.กาญจนา นาคสกุล ได้อธิบายในบทความว่า "การเสริมสร้อย" คือการ
เสริมแต่งขยายคำ วลี หรือประโยคด้วยการเติมคำ วลี หรือประโยคเท่ากับส่วนเดิม ส่วน
โครงสร้างของคำคะนองเป็นแบบเสริมสร้อยที่เรียกว่า คำขยายคู่^๑

แบบเสริมสร้อยที่เรียกว่า คำขยายคู่ หมายถึง คำที่มี ๔ จังหวะ ซึ่งขยาย
จากเดิม ๒ หรือ ๓ จังหวะ โดยวิธีเสริมสร้อยซึ่งมีอยู่ ๒ วิธี คือ

๒.๑ คำขยายคู่แบบเสริมปฏิเสธ

๒.๒ คำขยายคู่แบบเสริมซ้อน

^๑กาญจนา นาคสกุล "การเสริมสร้อยในภาษาไทยและเขมร" กองภาษาและ
วรรณกรรม (กรุงเทพมหานคร : ศรีเมืองการพิมพ์, ๒๕๑๖) หน้า ๘๑-๑๒๖

๒.๑ คำขยายคู่แบบ เสริมปฏิภาค หมายถึง คำขยายคู่ที่ความหมายของคำ
ที่เสริมกันตรงข้ามกัน ตัวอย่างเช่น เทียวไล่ เทียวซื้อ ฟาดวงฟาดงา

ตัวอย่าง ๑. ยามนี้สิงโตสงสารแต่ป่าเปรม ต้องหิวกระเบา เทียวไล่
เทียวซื้อ ระหว่างการพักผ่อนหลับนอนที่บ้านสี่เสากระบ้าน
พิษณุโลก

(พจนานุกรม ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๒๔ หน้า ๔)

เทียวไล่ เทียวซื้อ เป็นคำขยายคู่แบบ เสริมปฏิภาค
ไล่ ซื้อ เป็นคำภาษาจีน หมายถึง
เทียวไปเทียวมา ไปๆมาๆ

ตัวอย่าง ๒. พอถูกยั่วด้วยความจริงให้โมโหก็โกรธ ฟาดวงฟาดงา
เอาชาวบ้านโดยไม่หันมองดูตัวเอง

(มหาชัย ๒ ตุลาคม ๒๕๒๕ หน้า ๒)

ฟาดวงฟาดงา เป็นคำขยายคู่แบบ เสริมปฏิภาค
ฟาดวงฟาดงา หมายถึง พาลหาเรื่อง

จากข้อมูลคำคะนองซึ่งเป็นคำขยายคู่แบบ เสริมปฏิภาคมีอยู่ ๖ คำ (ดูรายละเอียด
ในภาคผนวก ค.๑๓ หน้า ๒๗๕)

๒.๒ คำขยายคู่แบบ เสริมซ้อน หมายถึง คำที่มีความหมายเหมือนกัน แม้ว่า
ความหมายประจำคำของทั้งสองจะไม่เหมือนกัน ตัวอย่างเช่น ปวดเศียรเวียนเฮด เกทับ
บัสฟแลท

ตัวอย่าง ๑. ผมเพียงแนะนำแต่อาหารประเภทยา ๆ งานพิเศษ สามารถ
ปรุงเองได้อย่างง่าย ๆ (แต่คุณผู้อ่านที่กำลัง ปวดเศียรเวียนเฮด
กะค่าน้ำค่าไฟทั้งหลายเท่านั้น

(เดลินิวส์ ๑ สิงหาคม ๒๕๒๔ หน้า ๕)

ปวดเศียรเวียนเฮด เป็นคำขยายคู่แบบ เสริมซ้อน
ปวดเศียรเวียนเฮด หมายถึง เวียนศีรษะ

ตัวอย่าง ๒. แต่ที่แน่ ๆ ก็คือสองผู้ยิ่งใหญ่กำลัง เกทับบัสฟแลกกันอย่าง
นำดีนเด่น

(ไทยรัฐ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๒๒ หน้า ๓)

เกทับบัสฟแลก เป็นคำขยายคู่แบบ เสริมซ้อน

เกทับบัสฟแลก หมายถึง ข่มขวัญคู่ต่อสู้

จากข้อมูลคำคะนองที่เป็นคำขยายคู่แบบ เสริมซ้อนมีอยู่ ๔ คำ (ดูรายละเอียด
ในภาคผนวก ก.๑๔ หน้า ๒๗๕)

ท. ประเภทที่มีส่วนประกอบเป็นประโยค ได้แก่ คำที่ใช้เป็นคำคะนองมีลักษณะส่วนประกอบ
เป็นประโยค จากข้อมูลพบว่ามีลักษณะประโยคอยู่ ๓ แบบดังนี้

๑. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสรรกรมและหน่วยกรรมตรง (สต)
๒. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม (ปอ)
๓. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานหน่วยสรรกรมและหน่วยกรรมตรง
(ปสต)

๑. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสรรกรมและหน่วยกรรมตรง (สต) ได้แก่
คำที่ใช้เป็นคำคะนองซึ่งมีลักษณะส่วนประกอบ เป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำกริยาสรรกรม ๑ คำ
ซึ่งเป็นหน่วยสรรกรมและคำนามหรือนามวลีซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยคไม่เริ่ม
ซึ่งละประธานไว้ ตัวอย่างเช่น เมื่อยตุ้ม ตกกระป๋อง ดีลูกซิม

ตัวอย่าง ๑. พ.ต.ท.สมภพ สกุลตะริภาค สวญ.คอนเมืองสบายไม่ต้อง
คลี่คลายคดีให้ เมื่อยตุ้ม

(พญาครุฑ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๕ หน้า ๔)

เมื่อยตุ้ม เป็นประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสรรกรม
และหน่วยกรรมตรง

เมื่อยตุ้ม หมายถึง เหน็ดเหนื่อย เมื่อยตุ้ม

ตัวอย่าง ๒. ถึงกันยา-ตุลาก็ต้องตะแคงหูข่า เสียดูว่าใครจะได้เป็นใหญ่
เป็นโตขึ้น ใครจะตกกระป๋องไปอยู่ในตำแหน่งที่ไม่มีอำนาจ
วาสนาและบารมี ที่ได้ตีก็แสบปี่

(ไทยรัฐ ๑๑ กันยายน ๒๕๒๔ หน้า ๕)

ตกกระป๋อง เป็นประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย

หน่วยสรรกรมและหน่วยกรรมตรง

ตกกระป๋อง หมายถึง หมกอำนาจอวาสนา

ตัวอย่าง ๓. อาจารย์เดินแผนดีลูกใบ เผชิญหน้ารัฐมนตรีทวง

(มติชน ๒๖ สิงหาคม ๒๕๒๔ หน้า ๑)

ดีลูกใบ เป็นประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสรรกรม

และหน่วยกรรมตรง

ดีลูกใบ หมายถึง ฝั่ง ไม่พูดอะไร

ตัวอย่าง ๔. นางดารา สัจจะ ข้าราชการกรม.ระดับซี ๕ ตำแหน่งหัวหน้า

ผู้ตรวจราชการได้ลาออกไป ปู่ท่านก็ยังดีลูกขิม ไม่มีการพิจารณา

แต่งตั้งใครขึ้นมาแทน

(ไทยแลนด์ ๗ กรกฎาคม ๒๕๒๕ หน้า ๕)

ดีลูกขิม เป็นประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสรรกรม

และหน่วยกรรมตรง

ดีลูกขิม หมายถึง เฉย ๆ เชื่องขิม

จากข้อมูลคำคะนองที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยสรรกรมและหน่วยกรรมตรงมีอยู่ ๑๔ คำ

ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.๑๕ หน้า ๒๗๔)

๒. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม (ปอ) ได้แก่ คำที่ใช้เป็นคำคະนອງที่มีโครงสร้างเป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำนามหรือนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานและคำกริยาหรือกริยาวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมของประโยค ตัวอย่างเช่น มวยล้ม พิวขาด ไฟแลบ

ตัวอย่าง ๑. กรรมาธิการไม่สรุปลผลสอบทรี ส.ส.โวย จะเป็นมวยล้ม
ประธานกลับคำให้การถูกพรรคไม่เคยรับเงิน

(ไทยแลนด์ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๕ หน้า ๑)

มวยล้ม เป็นประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน
และหน่วยกรรม

มวยล้ม หมายถึง ยอมแพ้โดยการตกลงกันไว้ก่อนแล้ว

ตัวอย่าง ๒. รองเมาที่ไรต้องพิวขาดแกมไม่กั้วเมียชะด้วย

(พญาครุฑ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๒๔ หน้า ๑๒)

พิวขาด เป็นประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธาน
และหน่วยกรรม

พิวขาด หมายถึง ขาดความยับยั้งชั่งใจ

ตัวอย่าง ๓. พูดถึงการจัดงานที่ไหนดินได้ที่นั่นถือว่างานสมบูรณ์แบบและที่เด็ก
นักเต้นทั้งหลายผู้จะฟังดินกันไฟแลบ

(ไทยรัฐ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๒๔ หน้า ๑๓)

ไฟแลบ เป็นประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน
และหน่วยกรรม

ไฟแลบ หมายถึง ร้อนแรง

จากคำคະนອງที่มีส่วนประกอบ เป็นหน่วยประธานและหน่วยกรรมมีอยู่ ๓ คำ
(ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.๑๖ หน้า ๒๘๐)

๓. แบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง (ปสต) ได้แก่ คำที่ใช้เป็นคำคະนອງซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำนาม หรือนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน คำกริยาหรือกริยาวลีทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมและ คำนามหรือนามวลีทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยค จากข้อมูลพบ ๒ คำคือ แม่ค้าขาย เนื้อสด กองพล เตชะฝุ่น

ตัวอย่าง ๑. คณะกรรมการสวัสดิการสังคมและแรงงานของรัฐสภาเกิดสนใจ เรื่องนี้ขึ้นมาบ้าง แต่ก็ยังไม่รู้ว่าจะทำอิท่าไหนดีกะพวกแม่ค้าขาย เนื้อสดทั้งหลาย

(ไทยรัฐ ๑ กันยายน ๒๕๒๔ หน้า ๓)

แม่ค้าขายเนื้อสด เป็นประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธาน แม่ค้า หน่วยกรรม ขาย และหน่วยกรรมตรง เนื้อสด

แม่ค้าขายเนื้อสด หมายถึง หญิงโสเภณี

ตัวอย่าง ๒. ป็นครกก็เจ็งไปเลยครบท่าน นโยบายเซฟงบประมาณอันแยบยล ครั้งนี้ จะส่งผลให้กองพล เตชะฝุ่นมีรืผลมากขึ้น

(บ้านเมือง ๒๖ ธันวาคม ๒๕๒๓ หน้า ๕)

กองพล เตชะฝุ่น เป็นประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธาน กองพล หน่วยกรรม เตชะ และหน่วยกรรมตรง ฝุ่น

กองพล เตชะฝุ่น หมายถึง กลุ่มผู้ไม่มีงานทำ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย